

facebook.com/miranda.eu.project

linkedin.com/company/miranda-eu-project

instagram.com/miranda.eu.project

РП2:

Действие 2.3

Обобщени доклади за стратегията за работа с ромски учащи

Co-funded by
the European Union

Grant agreement number: 2023-1-DE02-KA220-VET000164590

Шаблон за отчети

Информация за документа: Обобщение на националните доклади	
Идентификационен номер на документа	РП2 Повишаване на привлекателността на професионалните училища за ромските учаци
Изходен номер	2.3 Стратегия за работа с обществеността
Заглавие	Обобщение на националните доклади
Тип:	
Версия:	Финал
Автор(и):	Сенад Сакиповски, Саня Сулейманова
Ниво на разпространение:	обществен
История на редакциите	
Версия 1	

След преглед на документа, моля, попълнете тази таблица (Всички партньори трябва да прегледат документа и да попълнят тази таблица):

Контрол на данните				
Ревизия	Дата на редакция	Име и фамилия	Партньорска организация	Описание
1				
2				
3				
4				
5				
6				

Лиценз : Обобщени доклади © MIRANDA е лицензирана съгласно

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

Въведение

В петте страни – Австрия, Германия, Гърция, Северна Македония и България – образователното и професионално приобщаване на ромските общности остава належащ проблем, обусловен от демографските тенденции, системните бариери и различната степен на ангажираност в политиката.

Австрия е изправена пред предизвикателства при определянето на количествения брой на ромското си население поради липсата на официални данни от преброяването, въпреки че оценките сочат между 30 000 и 50 000 души, много от които са австрийски граждани. Общността е забележително млада, но образователното ниво е ниско, като само 28% от ромските младежи завършват гимназиално образование. Тази разлика се изразява в ограничени перспективи за заетост, утежнени от системна дискриминация и културни разминавания. Данните от проучването показват умерена осведоменост за програмите за професионално образование и обучение, но също така подчертават бариери като финансови ограничения и липса на информация.

Според оценките, ромското и синтското население в Германия е между 70 000 и 140 000 души, въпреки че статистическите данни за образованието остават оскъдни. Въпреки че е постигнат известен напредък от 80-те години на миналия век, учащите се от ромски произход продължават да бъдат в неравностойно положение, с високи нива на отпадане от училище и ниско представителство в средното и висшето образование. Интересът към професионалното образование и обучение е силен, особено в секторите, предлагащи стабилна заетост, но дискриминацията и финансовите затруднения продължават, като над 60% от анкетираните съобщават за изключване от образование или обучение.

В Гърция ромското население е едновременно значително и младо, като почти половината е под 15-годишна възраст. Въпреки този демографски потенциал, ромските общности са изправени пред социално-икономически бариери и културни нагласи, които обезценяват формалното образование. Изумителните 63% от младите роми са класифицирани като НЕЕТ (неучещи, неучещи), а предизвикателства като училищната сегрегация и социалната изолация допринасят за високите нива на отпадане от училище. Осведомеността за програмите за професионално образование и обучение (ПОО) е сравнително висока и мнозина ги разглеждат като път към заетост и предприемачество, въпреки че финансовите бариери остават значителни.

Северна Македония представя по-структурирани данни, като официалните данни от преброяването посочват 46 433 роми, въпреки че оценките сочат, че реалният брой може да е много по-висок. Общността е предимно млада и макар образованието официално да е безплатно, скритите разходи и системното изключване продължават да

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

водят до отпадане от училище. Отговорите от проучването показват умерена осведоменост за програмите за професионално образование и обучение и силна вяра в техния потенциал за подобряване на перспективите за работа. Заинтересованите страни подчертават необходимостта от реформи на политиките и по-голямо приобщаване в съществуващите програми.

Ромското население в България се оценява на около 750 000 души, което представлява над 10% от населението на страната. Общността е млада, като децата под 14 години съставляват 26%. Достъпът до качествено образование обаче остава силно неравнопоставен. Между 44% и 70% от ромските ученици посещават сегрегирани училища, а нивата на записване в предучилищна възраст са значително по-ниски от тези на мнозинството от населението. Само една четвърт от ромските младежи завършват средно образование, като отпадането от училище е обусловено от икономически трудности, семейни отговорности и езикови бариери. Въпреки че осведомеността за програмите за професионално образование е висока и мнозина вярват в техния потенциал за подобряване на резултатите в заетостта, цената остава най-съществената пречка за участието.

Заедно тези национални профили разкриват обща неотложност: докато ромските общности в цяла Европа изразяват ясен интерес към професионалното образование и обучение, системното изключване, финансовите ограничения и културните бариери продължават да възпрепятстват достъпа и успеха. Справянето с тези предизвикателства изисква координирани политически усилия, приобщаваща работа и устойчиви инвестиции в справедливи образователни пътища.

Стратегия за работа с обществеността, проведена в страните партньори

АВСТРИЯ

Липсата на официални данни от преброяването затруднява определянето на точния брой на ромите в Австрия, като се смята, че броят им варира между 30 000 и 50 000, като значителен дял от тях са граждани на Австрия. Ромското население в Австрия има тенденция към по-млад демографски профил и фактори като по-високата раждаемост сред тях допринасят за тази тенденция. Ромската общност в Австрия е група от различни групи, всяка от които има свой собствен произход. Една от най-старите групи са автохтонните роми, официално признати за австрийско национално малцинство.

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

Що се отнася до образованието, данните на европейско ниво показват, че само 28% от ромските младежи завършват горен курс на средно образование, в сравнение с 83,5% сред общото население (Агенция за основните права, 2020 г.). Когато останат без средно образование, те са по-склонни да се сблъскат с безработица или несигурни работни места. В Австрия нивата на заетост на младежите без горен курс на средно образование са само 59%, в сравнение с 85% за тези с тези квалификации (ОИСР, 2023 г.). Учениците от ромски произход се сблъскват с множество бариери: системна дискриминация, социално-икономически неравенства, културно разединение и липса на културна идентичност, а учениците напускат училище преди да завършат прогимназиално образование, а едва 18% от тях могат да завършат средното си образование.

Според резултатите от проучването в Австрия, 58,06% от анкетираните са били запознати с програмите за професионално образование и обучение, докато 41,94% не са били запознати с възможностите за професионално образование и обучение, което подчертава необходимостта от по-широки кампании за информиране и осведомяване, насочени към ромските общности. Анкетираните също така посочиха няколко пречки пред участието в програми за професионално образование и обучение, като например: липса на информация, финансови ограничения, разстояние до центровете за обучение и културни и езикови бариери.

Заклучение:

Интервютата и дискусиите на кръгла маса както с ромската младеж, така и с експертите от Romano Centro разкриха няколко критични прозрения относно нуждите и предизвикателствата пред ромската общност в Австрия. Значението на справянето с езиковите бариери, финансовите затруднения и липсата на мотивация се очертаха като централни теми. Включването на ромската младеж в образователните програми може да бъде значително подобро, като се съсредоточим върху менторството, финансовата подкрепа и подобрената комуникация със семействата. Тези прозрения ще бъдат безценни при оформянето на посоката на проекта „Миранда“ и при усъвършенстване на

**Co-funded by
the European Union**

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

стратегии за работа с обществеността, за да се обслужват по-добре ромските учаци в Австрия.

ГЕРМАНИЯ

Според източник на Съвета на Европа, ромското и синтското население в Германия варира от 70 000 до 140 000 души. Поради трудностите при дефинирането и липсата на статистически проучвания, няма представителни данни за образователното положение на германските синти и роми. Въз основа на сравнение на резултатите от двете проучвания се посочва, че образователното положение на германските синти и ромите с германска националност се е подобрило значително от 80-те години на миналия век (Brüggemann, Hornberg, & Jonuz, 2013, стр. 104), но все още остава под средното за Германия.

Несъмнено образователната ситуация на германските синти и роми се различава и те все още могат да бъдат описани като неравностойни (в сравнение със средностатистически германски гражданин). Няма статистически данни за образователната ситуация на ромското население. Около 19% от интервюираните роми имат професионална диплома. Около 44% са напуснали училище без образователна грамота. Почти 11% – значително по-висок процент, отколкото сред учениците от мнозинството от населението – са посещавали специално училище (Förderschule) за ученици със сериозни обучителни и поведенчески проблеми. 13% не са посещавали никакво училище. Що се отнася до средното образование и преждевременното напускане, делът на ромските младежи, които са посещавали средни училища (12%) или гимназии (2%), е значително по-нисък от този на младежите от мнозинството от населението. 46% от интервюираните не са получили никаква подкрепа от семействата си за домашните си.

Като се вземат предвид събраните данни от проучването, учащите се от ромски произход демонстрираха ясно търсене на програми за професионално образование и обучение (ПОО) и те трябва да бъдат достъпни, показвайки ясен интерес към различни умения, най-фокусирани върху сектори, предлагащи стабилни перспективи за работа, умения в областта на информационните технологии и цифровите технологии, здравеопазването, ВиК, технически умения, логистика, графичен дизайн и администрация. Много висок процент са се сблъскали с дискриминация при опит за достъп до образование или обучение, общо 61,9% от анкетираните, и всички те смятат, че финансовата помощ улеснява записването им в програми за професионално образование и обучение.

Ф
мнения об
Европейски
образовани
полват отго
безвъзмезд

е възгледи и
лно да са на
а европейско
нито ЕАСЕА
отпускане на
00164590

Co-funded by
the European Union

Заклучение:

Ромските учаци в професионалното образование и обучение се нуждаят от по-силна подкрепа чрез межкултурно обучение за обучители, администратори и работодатели по ромска история и дискриминация, по-тясно сътрудничество между центровете за професионално образование и обучение, училищата, ромските неправителствени организации и центъра за работа (Jobcenter), за да се осигури координирано насоки, както и подготвителни преходни курсове, подкрепа за ограмотяване и индивидуализирани учебни планове, съобразени с различния произход. Родителите трябва да получават помощ за ориентиране в образователните и трудовите системи чрез семинари на лесен за разбиране немски или ромски език, като същевременно е необходимо специално внимание в критичните моменти на отпадане, като например смяна на училище, напускане на основно училище или навършване на 18 години. И накрая, насърчаването на възможностите и кариерите в професионалното образование и обучение може да мотивира ромската младеж, като им покаже реалистични и вдъхновяващи пътища.

ГЪРЦИЯ

Ромското население в Гърция представлява до голяма степен уязвима социална група със значителни вариации, докато гръцкото правителство официално признава приблизително 300 000 роми, но независими проучвания и доклади на неправителствени организации сочат цифри, вариращи от 180 000 до 365 000. Въпреки значителното си присъствие, тази група често остава недостатъчно представена в националните дискусии за социално приобщаване и разработване на политики.

**Co-funded by
the European Union**

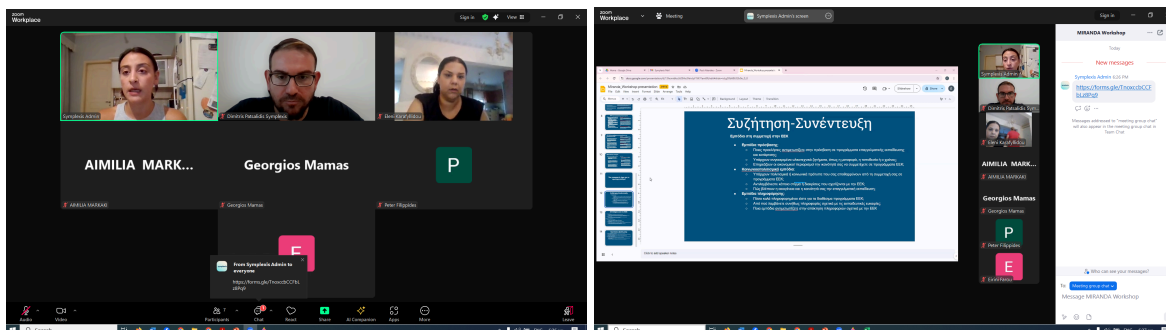
Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

Ромското население в Гърция е забележително младо. Средната възраст на ромите е 21,56 години, значително по-ниска от средната за страната от 42,2 години. Приблизително 43,39% от ромската общност е под 15 години, докато само 1,6% са на 65 и повече години. Най-често срещаните фактори, пред които са изправени, са социално-икономически фактори, като бедност и културни нагласи, които обезкуражават семействата да ценят формалното образование.

Що се отнася до образованието, особено средното образование, постиженията му пряко влияят върху възможностите за заетост на ромите. Тъй като около 63% от младите роми са класифицирани като NEET (неучещи, неработещи или необучаващи се), те са по-склонни към ограничени възможности за работа и се сблъскват с дискриминация при наемане на работа. Достъпът до средно образование за ромските ученици е свързан с тежки предизвикателства, като сегрегация в училищата, културни недоразумения и социална изолация, което води до по-висок процент на отпадане от училище сред ромските ученици.

Но значително мнозинство (70%) от участниците съобщават, че са запознати с програмите за професионално образование и обучение. Участието в програми за професионално образование и обучение е свързано с финансови бариери, които са най-същественото безпокойство, като 60% посочват, че разходите, свързани с програмите за професионално образование и обучение, са възпрепятствали участието им. Повечето респонденти очакват, че завършването на програма за професионално образование и обучение ще доведе до по-добри перспективи за заетост, по-високи доходи, личностно развитие и за някои - възможност да започнат собствен бизнес.

Заклучение:

Събраните от тези интервюта със заинтересовани страни прозрения подчертават както значителните пречки, пред които са изправени учащите се от ромски произход при достъпа до програми за професионално образование и обучение, така и потенциалните пътища за подобрене чрез целенасочени инициативи. Чрез справяне с финансовите ограничения, подобряване на услугите за кариерно консултиране, насърчаване на културната чувствителност сред преподавателите и насърчаване на ангажираността на

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

общността, заинтересованите страни могат да създадат по-приобщаваща образователна среда, която по-добре обслужва нуждите на ромските ученици.

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ

Официалното преброяване от 2021 г. регистрира 46 433 души, които се самоопределят като роми в Северна Македония (Държавна статистическа служба, 2022 г.). Повечето експерти обаче са съгласни, че този брой е твърде нисък, докато Съветът на Европа оценява броя на около 197 000 (Съвет на Европа, 2022 г.). Други групи, работещи по правата на ромите, предполагат, че броят може да е между 120 000 и 260 000 (Европейски център за правата на ромите, 2022 г.). Според различни доклади голям брой хора са под 25 години. Например, над 40,0% от общността е под 15-годишна възраст (ПРООН, 2022 г.). Тези данни се различават от средната възраст за страната, която се изчислява на над 39 години (Държавна статистическа служба, 2022 г.).

Що се отнася до образованието, което е безплатно в Северна Македония, разходите, свързани с него, остават високи. Въпреки това процентът на отпадане от училище сред ромските ученици остава постоянен проблем и не само поради една-единствена причина, а по-скоро поради междусекторни бариери, като системно, социално и икономическо изключване, които допринасят за изключването на ромите от образованието.

Според получените отговори, обратната връзка показва, че има търсене на програми за професионално образование и обучение (ПОО) и те са свързани с нуждите от заетост, изисквайки умения, представляващи интерес за работата, което ги прави по-добри кандидати на пазара на труда. Що се отнася до предишните им познания за програмите (ПОО), въз основа на получените отговори, можем да видим, че 60% от тях са запознати, но 40% не са. Половината от анкетираните посочват, че са категорично съгласни, че програмите за професионално образование и обучение могат да подобрят перспективите за работа, докато другата половина избира „съгласни“ и/или „неутрални“. От отговорите на заинтересованите страни на въпроса „Кои са най-съществените пречки пред достъпа на ромските учащи до програми за професионално образование“ според тях, можем да видим, че 20% от тях смятат, че дискриминацията и стигмата са, липсата на достъп до качествено образование, ниската осведоменост за възможностите за професионално образование и обучение, а останалите 20% са отговорили, че това са финансови ограничения. Въпреки това, по-голямата част от заинтересованите страни, всъщност 60% от тях, са съгласни, че са необходими някои промени в политиката, също така 80% от тях посочват, че настоящите програми за професионално образование и обучение са донякъде приобщаващи, докато само 20% от тях са избрали ДА като ясен отговор на този въпрос.

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

Заклучение

Проблемите са системни и изискват системни промени от различни ключови заинтересовани страни. Необходима е и институционална подкрепа за програмите за професионално образование и обучение и за участващите хора, за да се изградят те по-нататък методологически и педагогически. Необходима е и финансова подкрепа. Поради това беше посочено, че партньорството между институциите е ключова стъпка за повишаване на ефективността и непрекъснатостта на програмите. Много е важно да се изградят партньорства, основани на доверие, които действително разбират нуждите на ромската общност. За да се постигне това, участието/включването на ромски ментори и медиатори, членове на неправителствени организации, беше посочено като ключов фактор.

Заинтересованите страни предложиха осъществими, системни промени, като например застъпничество за специални линии за финансиране на подготвителни курсове, ромски медиатори и цялостни пакети за подкрепа на студентите. Институциите трябва активно да „аудитират и адаптират учебните програми“ за културна значимост и преглед на всички политики.

БЪЛГАРИЯ

Преброяването от 2011 г. в България регистрира приблизително 325 343 роми, което представлява 4,9% от населението. Според най-новите данни обаче Съветът на Европа изчислява, че в България живеят 750 000 роми, което се отнася до 10,33% от населението. Ромското население в България е забележително младо. Децата под 14-годишна възраст съставляват 26% от ромското население.

Що се отнася до образованието, достъпът до качествено образование за българските роми все още е сериозен проблем, тъй като съществуват много неравенства в сравнение

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

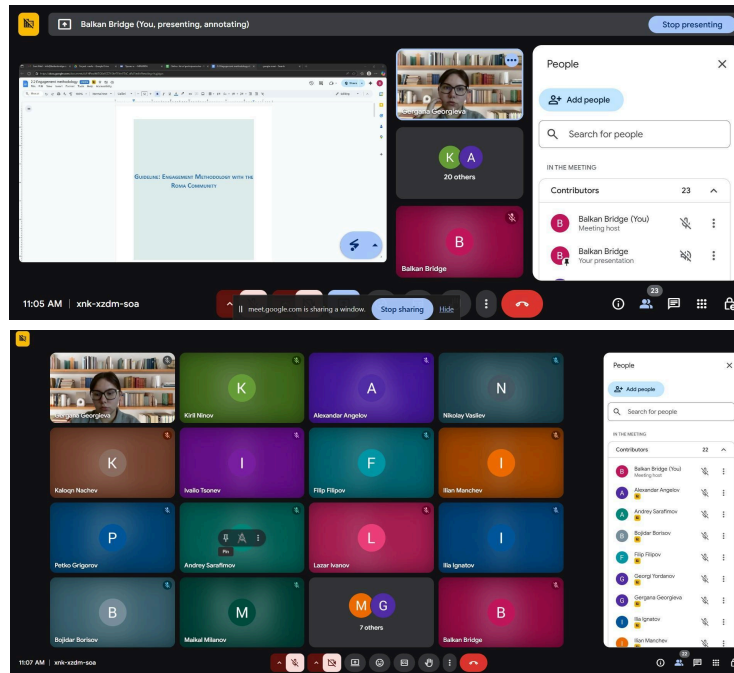
с общото население. Според доклада на Европейската комисия „Монитор на образованието и обучението 2016 г.“ броят на преждевременно отпадащите от училище сред ромите се увеличава, тенденция, която непропорционално засяга малцинствените общности. Числата показват, че между 44% и 70% от ромските ученици (приблизително 44 000–70 000 деца) посещават сегрегирани училища. Проучване на Световната банка от 2013 г. установи, че само 38% от ромските момичета и 42% от ромските момчета се записват в предучилищна възраст, в сравнение със 75% от мнозинството от населението. Въпреки някои подобрения, само 21% от ромските жени и 25% от ромските мъже на възраст между 16 и 24 години са завършили средно образование (ISCED3) или висше образование. Основните причини за тези цифри са сегрегацията в училищата, дискриминацията и тормозът в класните стаи, както и културните различия: Много ромски родители имат ограничено образование, което им затруднява академичната подкрепа на децата си. Някои от причините за отпадане от училище са: (i) много деца напускат училище, защото са ангажирани с дейностите на семейството, (ii) Дъщерите в домакинството се грижат за по-малките си братя и сестри, докато мъжките братя и сестри работят с бащите си, (iii) Достъпът до незадължително предучилищно образование обикновено е недостъпен за ромските деца поради задължителната такса за посещение, която много ромски семейства не могат да си позволят. (iv) Ниското качество на образованието, получавано от ромските ученици в по-ниските нива, (v) могат да възникнат езикови бариери при посещаване на масови училища.

Що се отнася до програмите за професионално образование и обучение, мнозинството от анкетираните в проучването са били запознати с тях. Що се отнася до потенциалното въздействие на тези програми върху перспективите за заетост, 70% смятат, че те биха могли да подобрят възможностите им за работа. 55% от учащите обаче са изразили неутрална позиция относно качеството на програмите за професионално образование и обучение, докато 40% са ги оценили като добри. По-голямата част от анкетираните (95%) са посочили, че цената е значителна пречка за участието им в програми за професионално образование и обучение.

**Co-funded by
the European Union**

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

Заклучение

Образователните предизвикателства, пред които са изправени ромите в България, подчертават неотложната необходимост от системни реформи за насърчаване на приобщаването и равните възможности. Сегрегацията, дискриминацията и икономическите трудности продължават да възпрепятстват ромските учаци, допринасяйки за високите нива на отпадане от училище и ограничените перспективи за заетост. Без целенасочени интервенции тези неравенства ще продължат и ще задълбочат допълнително социалното изключване. Въпреки че повечето участници са запознати с възможностите за професионално образование и обучение (ПОО) и ги виждат като полезни за перспективите за работа, те изразяват нужда от по-гъвкави програми, финансова помощ и кариерно консултиране. Предложените подобрения включват предлагане на отделни класове за различните нива, по-добри материали и персонализирана подкрепа. За да се достигне до ромската общност, е от решаващо значение ефективното общуване чрез социалните медии, местните организации и директния контакт. Справянето с тези проблеми може да помогне за засилване на участието и успеха на ромите в професионалното образование. Заинтересованите страни могат да играят решаваща роля за намаляване на бариерите за ромските учаци в програмите за ПОО. Ключови действия, включително разработване на политики за приобщаващо образование, специално подкрепящи ромските учаци, адаптиране на учебните програми, за да бъдат културно съобразени и приобщаващи, премахване на дискриминацията и създаване на приобщаваща учебна среда.

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590

**Co-funded by
the European Union**

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не е задължително да са на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA носят отговорност за тях. Номер на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ: 20231DE02-KA220-VET000164590